

STORTINGET

Innst. 357 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Prop. 88 S (2022–2023)

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder

Til Stortinget

Sammendrag

Innledning

Samferdselsdepartementet legger i proposisjonen frem forslag om delvis bompengefinansiering av fase 3 av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen. I Kristiansandsregionen inngår kommunene Kristiansand, Vennesla, Birkenes, Lillesand og Iveland.

I fase 3 legges det frem en portefølje av prosjekter og tiltak som skal styrke kollektivtransport, sykkel og gange, i tillegg til at finansieringen av E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen i Kristiansand videreføres. Formålet med fase 3 er å bygge ut tiltak som legger til rette for kollektivtransport, sykling og gange, som vil bidra til å nå nullvekstmålet for persontransport med bil i Kristiansandsregionen.

Samlet økonomisk ramme for Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 er beregnet til om lag 7,5 mrd. 2023-kroner. Finansieringen av pakken er basert på bompenger og statlige, fylkeskommunale og kommunale midler. I tillegg kommer all merverdiavgift som staten refunderer til kommunene i Kristiansandsregionen og Agder fylkeskommune for prosjekter og tiltak i pakken. Det er lagt til grunn at ubrukte midler fra Samferdselspakkens fase 2 disponeres i fase 3, og kom-

mer i tillegg til rammene for fase 3. Tilsvarende skal alle økonomiske forpliktelser knyttet til igangsatte prosjekter og tiltak i fase 2 følges opp i fase 3.

I tråd med Prop. 95 S (2020–2021) og Innst. 320 S (2020–2021) er det lagt til grunn 1 320 mill. 2021-kroner i statlige midler til delfinansiering av E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen, omregnet til om lag 1 510 mill. 2023-kroner. Det er bevilget om lag 780 mill. 2023-kroner til prosjektet før 2024. Det gjenstår om lag 730 mill. 2023-kroner i statlige midler til E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen.

Samferdselsdepartementet ga i brev av 16. mai 2022 til Kristiansand kommune og Agder fylkeskommune aksept for en lokal egenandel på minimum 15 pst. i Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. I tillegg er det forutsatt at all merverdiavgift som staten refunderer for disse prosjektene, skal føres tilbake til bypakken.

Det er foreløpig beregnet at investeringer på lokalt veinett vil kunne være på om lag 3 780 mill. 2023-kroner inkludert merverdiavgift. Refusjon av merverdiavgift vil utgjøre om lag 550 mill. 2023-kroner. Lokale bidrag fra kommunene i Kristiansandsregionen og Agder fylkeskommune er foreløpig beregnet til om lag 485 mill. 2023-kroner. Disse to postene utgjør til sammen om lag 1 035 mill. 2023-kroner. Endelig nivå på den lokale egenandelen og kompensasjonen for merverdiavgift er avhengig av hvor stor andel av investeringsmidlene som faktisk blir brukt til prosjekter og tiltak på det kommunale og fylkeskommunale veinettet.

Bompengebidraget i Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 er beregnet til om lag 5 745 mill. 2023-kroner. Bompengerevisjonen til fase 3 er basert på dagens innkrevingsordning, men det etableres i tillegg 10 nye bomstasjoner, slik at en større andel av tra-

fikken i Kristiansand må betale bompenger. Takst- og rabattsystemet videreføres i all hovedsak fra fase 2 av pakken, men det foreslås å øke grunntakstene sammenliknet med dagens nivå. Det legges til grunn en innkrevingsperiode for bypakken på 15 år.

Det er knyttet stor usikkerhet til kostnadene for prosjektene, blant annet som følge av at flere av prosjektene og tiltakene er på et tidlig planstadium. Det har videre vært en sterk prisvekst innen veianlegg de siste årene, som det er en risiko for at vedvarer. Prosjekter i porteføljestyrte bypakker skal gjennomføres innenfor den økonomiske rammen for pakken. Kostnadsøkninger og/eller inntektssvikt i pakken skal håndteres ved å kutte i porteføljen. Dersom inntektene i pakken blir høyere, og/eller finansieringskostnadene lavere enn beregnet, vil det bli rom for å gjennomføre flere tiltak i porteføljen.

Kristiansandsregionen ønsker å komme i posisjon til å forhandle om en byvekstavtale med staten. Tiltakene i Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 er bygd på rammene og føringene for en byvekstavtale. Ytterligere tiltak vil være tema i eventuelle forhandlinger om en byvekstavtale for Kristiansandsregionen.

Det er gjennomført ekstern kvalitetssikring av bypakkens trafikkgrunnlag, finansieringsevne, samlede usikkerhet, i hvilken grad pakkens innhold er i tråd med tidligere konseptvalg, og i hvilken grad tiltakene bidrar til å nå nullvekstmålet.

Agder fylkeskommune vedtok den 13. desember 2021 å stille garanti ved selvskyldnerkausjon for et maksimalt låneopptak for bompengeselskapet Ferde AS, begrenset oppad til 2 000 mill. kroner for lån til finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Den fylkeskommunale garantien må godkjennes av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Etter at Stortinget har fattet vedtak om delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3, vil Statens vegvesen v/Vegdirektoratet inngå prosjektavtale med bompengeselskapet om innkreving av bompenger. Bompengeselskapet vil inngå finansieringsavtale med oppdragsgiversiden i bypakken slik at det stilles midler til utbyggingen i tråd med de forutsetningene som er lagt til grunn i proposisjonen.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jone Blikra, Kirsti Leirtrø og Nils Kristen Sandtrøen, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Trond Helleland og Erlend Larsen, fra Senterpartiet, Geir Adelsten Iversen, Geir Inge Lien og lederen Erling Sande, fra Fremskrittspartiet, Morten

Stordalen og Frank Edvard Sve, fra Sosialistisk Venstreparti, Mona Fagerås, og fra Venstre, André N. Skjelstad, viser til Prop. 88 S (2022–2023) Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, merker seg at det i fase 3 legges frem en portefølje av prosjekter og tiltak som skal styrke kollektivtransport, sykkel og gange i tillegg til at finansieringen av E18/E39 Gartnerløkka-Kolsdalen i Kristiansand videreføres. Prosjekter og tiltak skal prioriteres gjennom porteføljestyring.

Flertallet merker seg videre at det nå er lokalpolitisk enighet hvor det er lagt til grunn en egenandel på 15 pst., og at en bompengefinansiert bypakke skal behandles av Stortinget før det eventuelt er aktuelt å starte forhandlinger om en byvekstavtale. I samsvar med lokalpolitiske vedtak er det lagt til grunn en gjennomsnittstakst på inntil 12,50 2021-kroner. Det er benyttet Regional transportmodell for å beregne fremtidig trafikk gjennom bomstasjonene i Kristiansand, og det vil inngå totalt 15 bomstasjoner i pakken.

Flertallet merker seg videre at det statlige bidraget til delfinansiering av E18/E39 omregnet utgjør omtrent 1 510 mill. 2023-kroner, og at det gjenstår om lag 730 mill. 2023-kroner.

Flertallet merker seg at Agder fylkeskommune den 13. desember 2021 vedtok å stille garanti ved selvskyldnerkausjon for et maksimalt låneopptak begrenset oppad til 2 000 mill. kroner. Garantien må godkjennes av Kommunal- og distriktsdepartementet.

Flertallet viser videre til omtale av de aktuelle prosjekter og tiltak i selve proposisjonen.

Flertallet mener det er viktig å få på plass en byvekstavtale med Kristiansand, som vil gi et bedre tilbud for kollektivtransport, sykkel og gange, kutte utslipp og bedre bokvaliteten.

Flertallet viser til svarbrev fra Samferdselsdepartementet til Representantforslag 218 S (2022–2023) om å utvide nullvekstmålet, som sier at det kan være aktuelt å starte forhandlinger i år, noe som medfører at en avtale kan inngås tidligst neste år.

Flertallet viser videre til at det er naturlig at belønningstilbudene forlenges fram til en byvekstavtale er på plass.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, vil videre peke spesielt på det lokalpolitiske vedtaket om at tiltak for kollektivtransport, sykkel og gange skal prioriteres tidlig i perioden, og at kollektivtilbudet skal forbedres senest fra det tidspunktet bomtaksten økes.

Et tredje flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til budsjettforliket mellom regjeringspartiene og Sosialistisk Venstreparti for 2023, hvor Stortinget ber regjeringen ta sikte på å inngå forhandlinger om byvekstavtale med Kristiansandsregionen og Nedre Glomma så fort som mulig.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til at det er et sterkt ønske om en byvekstavtale i Kristiansandsregionen. Dersom enighet om byvekstavtalen ikke oppnås, skal dagens bomsystem i samferdselspakke 2 videreføres. Det gjelder både nivå på takster og plassering av bomstasjoner.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet mener det er det offentliges oppgave å sørge for veibygging og tilrettelegging for kollektivtrafikk. Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet er motstander av bypakkekonstruksjoner der bilistene forutsettes å finansiere andre trafikanters transporthverdag gjennom bruk av bompenger. Samtidig innebærer nullvekstmålet at folks frihet til å velge eget transportmiddel innskrenkes. Disse medlemmer vil her vise til Dokument 8:228 S (2022–2023) om å avvikle nullvekstmålet i veitrafikken, der følgende forslag fremmes:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å avvikle nullvekstmålet i veitrafikken.»

Bilen er vårt mest fleksible transportmiddel og står for mer enn 80 pst. av persontransporten. Disse medlemmer mener at bilen skal være et mulig transportalternativ for alle, både i by og i bygd. Disse medlemmer viser til at det er bilistene som forutsettes å finansiere det aller meste i denne samferdselspakken, også kollektiv- og sykkelinfrastruktur. Av en ramme på 7 510 mill. kroner forutsettes bilistene å skulle betale 5 745 mill. kroner. Finansieringsopplegget er uakseptabelt og rammer bilister som allerede bærer store avgiftsøkninger gjennomført av Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen.

Disse medlemmer mener at veiutbygging og vedlikehold er et offentlig ansvar, også finansielt, og vil ta et oppgjør med en utvikling der regningen for å bygge ut transportinfrastruktur gjøres til bilistenes ansvar, på toppen av et uholdbart høyt særavgiftsnivå.

Disse medlemmer viser til at Fremskrittspartiet vil avvikle bompengordningen, og i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2023 slettes den opparbeidede bompengegjelden. Disse medlemmer mener også at staten må ta et større ansvar for større kollektivinvesteringer, og viser i denne forbindelse til Dokument 8:203 S (2022–2023) om billigere og bedre kollektivtrafikk uten bruk av bompenger. Her fremmes også følgende forslag om å avvikle modellen med bypakker:

«Stortinget ber regjeringen avvikle ordningen med bypakker og ikke forlenge slike inngåtte avtaler ut over gjeldende avtaletid.»

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn avvise Prop. 88 S (2022–2023), men vil at veiprosjektene som nå er lagt inn i pakken, skal realiseres som selvstendige prosjekter med offentlig finansiering.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Prop. 88 S (2022–2023) Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder sendes tilbake til regjeringen.

Stortinget ber regjeringen raskt fremme forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene omfattet av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder. Det forutsettes bedre fremkommelighet og kortere reisetid for bilistene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen vil gi økt biltrafikk og klimagassutslipp. Dette medlem mener derfor primært at E18/E39 Gartnerløkka–Kolsdalen bør skrinlegges, noe som også vil redusere bompengene, og at man må ta en ny vurdering av bompenger og prosjektene dersom byvekstavtaleforhandlingene ikke skulle vinne fram.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Prop. 88 S (2022–2023) Utbygging og finansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder sendes tilbake til regjeringen.

Stortinget ber regjeringen raskt fremme forslag om offentlig finansiert utbygging av veiprosjektene omfattet av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder. Det forutsettes bedre fremkommelighet og kortere reisetid for bilistene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget slutter seg til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3 i Agder.

II

Stortinget samtykker i at bompengeselskapet Ferde AS får tillatelse til å ta opp lån og kreve inn bompenger til delvis bompengefinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Vilklårene går frem av Prop. 88 S (2022–2023).

III

Samferdselsdepartementet får fullmakt til å inngå avtale med bompengeselskapet Ferde AS om delfinansiering av Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Avtalen gir bompengeselskapet rett til å kreve inn bompenger innenfor de vilklårene Prop. 88 S (2022–2023) fastsetter.

Oslo, i transport- og kommunikasjonskomiteen, den 16. mai 2023

Erling Sande

leder

Kirsti Leitrø

ordfører